Béres Attila

Hangverseny a kis létszámú iskolában

Kíntornász novelett

Aznap, amikor a Völgyesi fiúk az őskeresztények pincéje előtt bikáztak, elvesztettem a hegedűmet. Bár nem ez a pontos megfogalmazás.

A zeneiskola igazgatója azt mondta:

– Azok számára, akik otthon nem tudnak, a zongora, ugye egy drága hangszer… hetente kétszer tudunk gyakorlást biztosítani az iskola hangszerén… de hogy aztán ez elég lesz-e... ugye… szóval kérem, azok a szülők tegyék fel a kezüket…

Rángattam anyámat, de nem tette fel a kezét. Senki nem tette fel. Kint a folyosón azt mondta a Bonifác, hogy ő harmonikázni fog, és sok pénzt keres, mert az apja beajánlja a Halászkertbe.

– Én zongorázok – mondtam.

– Há nektek sincs – felelte.

– Majd lesz – és néztem a poros udvaron focizó napköziseket.

– Hegedülni fogsz, a hegedű nagyon szép hangszer – mondta anyukám –, a Gyuri kinőtt hegedűje pont jó lesz neked, ha lemegyünk Kecskemétre, majd mindig te fogsz hegedülni. Zongorát nem vihetnénk magunkkal a vonaton.

Soha semmit nem dobtunk ki. Most is csak elővettük a szekrény aljából a bátyám háromnegyedes hegedűjét, és milyen jó, mondtuk, hogy csak elő kell venni. Főleg ők mondták.

– Nagy neki – mondta a hegedűtanár.

– Még nőnie kell – mondta anyám. – Majd belenő.

Hát akkor járjon egy évig szolfézsra.

Átgondoltam, melyik hangszer lehet, ami olyan kicsi, hogy jó nekem, és ilyen gyönyörű neve van. Talán fújni kell, csillog, és úgy kell belebújni, mint a jégerfölsőbe. Vagy tekerni kell, és porcelánkép van az oldalán, fodros lányokkal.

– Megvesszük a szolfézsot, most rögtön? – rángattam anyám kezét.

De a szolfézst nem kellett megvenni. A Kóró nevű nagylábú nő mutogatta a kezével. Mi meg visszamutogathattunk, és ez később mindent összekuszált. Gonosz nő volt. Fisz meg gisz meg bé meg kereszt meg szinkópa. Vártam, hogy egyszer cipőt hoz apámhoz javításra, és aztán békén hagy, dettó mint a tornatanár. Néztem azt a nagy bakancsát, ha ez

beüt, félévben sem kell vizsgáznom. De hát mit várhat az ember attól, aki nem javíttatja a lábbelijét.

– Nem láttalak a zongoristák között – lökdösött a kis Bonifác, fél vállát lehúzta a harmonikatok.

– Százhúsz basszus – intett a fejével –, a Tabányival fogok fellépni. Piros gyöngyház az egész.

De sose nyitotta ki nekem.

A hegedűtoknak gyönyörű, bordó plüss bélése volt. Ha a hegedűt kivettem, egész nagy hely volt benne. A kis rekeszeiben a régi gyanta mellett elfért az iránytű, a golyós síp, meg az MHK jelvény. A hegedű pedig a rongyok alatt várta a szekrényben, hogy belenőjek.

Az egész ház láthatta, amikor hegedűórára indultam. Hegedülni mész? – kérdezték a lakók elismeréssel és bólogattak.

Fisz, gisz, szinkópa! – bólogattam én is.

Mondtam apámnak, hogy széthordom a készcipőket. A név meg az ár mindegyiknek a talpára volt írva, fekete trotőr Gálék, harminc, a gombos magasszárú a huszonhatban Safranekné a másodikon, hatvan forint.

Mindent szépen elrendeztem, és rájuk zártam a tokot. Ma én is keresek hat forintot, vagy ötöt.

Safranekéknál többször, hosszan csöngettem. Az ólomkatona ára a Baross utcai trafikban egy hetvenről kettő negyvenre ment föl, pedig nem is ólom, csak cink. Nem hagyom a kétforintom. Végül kinyílt a kis ablak.

Meghoztam a készcipőt!

Safranek néni dermedten nézte, hogy besétálok előkelően, és alkalmas hely híján a szőnyegre helyezem a hegedűtokot. Miközben kinyitottam, ismerős hang szólt: mi van, zenét is rendeltél?

Donpedró állt a szobaajtóban, fekete klottgatyában. Még sosem láttam ilyen szőrös embert. Azonnal megismert.

Azt el tudod-e húzni, hogy szép asszonynak kurizálok?

Én csak a készcipőt…

A suszter fia – mutatott be Saftanekné idegesen és összefogta mellén a virágos selyem pongyolát. Még akkor is guggoltam, amikor kiszámolta a pénzt. Hetven forintot adott, az ajtóban egy tizest külön, fagylaltra.

Ezt nem kell elmesélni a szüleidnek – intett a fejével Donpedró felé.

Donpedró közbevágott: majd én elintézem.

Gyönyörű pénztárcája volt, egyik oldalán havas hegycsúcs, a másikon egy néger nő, nejlon alatt, hogy jobban lehessen látni. Még a Török néni albérlőjének sincs ilyen.

– Ez egy lovagias ügy – szorította meg a vállam – senkinek egy szót se! – Férfiak vagyunk – de ő csak öt forintot adott.

Ennyi pénzzel a zsebemben nem volt kedvem cipőkkel vacakolni. A Nap utcai trafikban akár tíz katonát is vehetek. Három lépcsőn kellett lemenni, és olyan üvegfal volt a pult helyett, mint a postán, amikor majdnem váltottam takarékbetét-könyvet. Csak itt az üvegfal az égig ért, és fel volt rá ragasztva a világ minden csodája. Belülről. Egy olyan pici lyuk volt hagyva az üvegen, hogy még én se láttam be.

Tárgyaltunk.

Ez mennyibe kerül? Melyik? A szájharmonika alatt! A kártya? Nem, a matrica, a tankos! Ez? Nem, alatta srégen! Ez? Nem, jobbra! A kéz vándorolt a kincsek között. A tankos matrica, kiabáltam. Letépte az úttörővasutast. Tárgyalásaink a félidőhöz értek. Mennyi pénzed van, ravaszkodott, de engem a váratlan vagyon nem szédített meg. Négy forint. Most pihentünk. Mert van ám, amelyik idejön pénz nélkül, morogta. Akkor kérek két katonát, egy géppuskást meg egy gránátost. Az négy nyolcvan. Hát már ide is bejött az árdrágítás? Mindig annyi volt! Farkas világ, morogtam.

Mit motyogsz?

– Farkas világban élünk, vastörvények között – szavaltam, mint Zahumek bácsi.

A kéz lecsapott a négy forintomra, és kilökött a lyukon egy nyalókát meg egy matricát. A kakasos nyalóka nem volt rossz, nagyokat tudtam tőle köpni a matricára. A járda szélén ültem, és dörzsöltem a papírt. Végül felbukkant a kép. Egészen jól nézett ki a fekete hegedűtokon, csak a kereke maradt le.

Kerék nélkül, messziről, harckocsinak is nézhette az ember. De nem a kis Bonifác.

– Pobjeda – mondta. Úttörőnyakkendő volt rajta és az elmaradhatatlan harmonikatok.

– De lánctalpas – kockáztattam meg. A kis Bonifác nagyvonalú volt.

– Jössz a süsükhöz?

– Minek?

– Én harmonikázok, te meg húzod – intett a fejével.

– Odajár a Nagyrehák is.

– Nem kell rinyázni. Haver.

– Hátha nem szeretik a zenét.

A kis létszámú iskolába azok jártak, akiket a Práterből is, a Jázminból is, meg még a Homok utcai suliból is kirúgtak. Meg egy pár igazi süsü. Nem akaródzott hegedülnöm nekik. Egyszer egy százkilós süsü puszit akart adni. Még a hegedű tokját sem akartam kinyitni nekik, nemhogy zenélni.

– Vegyesbe járnak – mondta a kis Bonifác –, és a lányok nem hordanak bugyit.

Az őskeresztények pincéje szemben volt a kislétszámú iskolával. A rendes pinceablakon belül még egy ablak volt, vörös üveg. Hiába leselkedett az ember.

Biztos voltam benne, hogy két énekes fohász között tüzet gyújtanak, és meztelen táncolnak körbe. Mélyen a föld alatt.

A Völgyesi fiúk az úttesten súlyos patkószegekkel bikáztak a kis létszámú meg az őskeresztények között. A két nagyobbik Rehák is velük volt.

– Húzd el az *Álmodás*t állt elém az egyik.

– Nem tudom – mondtam.

– Dehogynem – és erősen fogta a hegedűtokot. A félpár férfi meg a trottőr csendben voltak.

– Csörög? – kérdezte a Bonifác a földön heverő pénzek felé intve.

– Hülye vagy – mondta a Rehák –, ez nem snúr!

Semmit nem értettem. A Rehák elengedte a hegedűtokot, és elfordult.

– Olajra, hapsikáim.

– Beszállnánk, de hangversenyt adunk a kis létszámúban – mondta Bonifác. Erre még a nagyobbik Nagyrehák is fölnézett. Most már muszáj volt bemenni. A sötét folyosón Bonifác előre lökdösött.

– Ezek pénzben bikáztak – szóltam hátra.

Egy ajtó mögül éktelen üvöltés hallatszott. A sarokban álló nőről először azt hittem, csak kitették a folyosóra. Csendben állt, míg odaértünk.

– Hát ti mit kerestek itt?

– Zenélni jöttünk – Bonifác megrántotta a harmonikás vállát –, a hatezerkétszázas úttörőcsapat Tabányi zenekara vagyunk.

– De hát hogy… kicsoda?

– Tabányi – mondta Bonifác.

– Micsoda? – magasodott fölénk egy hosszú, csaposforma ember.

– A fiúk az úttörőtől, zenélni…

– Majd én, Veronka, menjen csak… szóval…

– Az úttörőházból – Bonifác hangja öntudatos volt.

– No, várjatok. – Váratlanul elüvöltötte magát: – Csönd legyen!

Nagy ricsaj tört ki, ő pedig eltűnt egy ajtó mögött.

– Most már tényleg mehetnénk – kopogtattam a harmonikatokot. De jöttek értünk. A hosszú meg egy kövér, akinek olyan bajusza volt, mint a Mária Terézia templom sekrestyésének. Egy szobába tereltek. Kopasz ember írt valamit két ujjal egy írógépen, ami leginkább álmaim gőzmozdonyára emlékeztetett.

– Az úttörők – jelentette be a hosszú. A bajuszos bólogatott.

A kopasz fölnézett:

– Benne van a tervben?

– Az a helyzet, igazgató elvtárs…

– Mindent magamnak kell…

A Bonifác nyakkendőjét nézte:

– Honnan, kicsoda, mit csinál?

A hosszú megbökte Bonifác vállát. Hát látszott, hogy közülünk ő a főnök.

– Hatezernégyszázas úttörőcsapat, Dunajevszkij zenei őrs. Tabányi zenekar, Szigony utcai úttörőház. Szovjet szerzők művei!

A kopasz sóhajtott, és magához intette a hosszút. A bajuszos egyre csak bólogatott. Hallgatóztam.

– Ürítsék ki a kistermet, a kettes osztályból csak a lányok, a többiből tizenöt fő, ahogy szoktuk, nem akarok semmi… – a kezével mutatta, mit nem akar. Mindenki értette, azelőtt börtönőr volt.

Újabb szoba. A távoli hangzavar egy pillanatig sem szünetelt, a férfiak jöttek mentek, csak a bajuszos nem tágított mellőlünk.

– Te, én nem tudok most hegedülni…

– Nem számít.

Folyosó, a Veronka nevű is feltűnt egy pillanatra, aztán a kisterem.

– De hát nincs is itt a… – kezdtem, de belevágott.

– Hallgass! – Vannak vezetésre termett emberek.

Nem padban, hanem asztaloknál ültek, mint bátyámék az ipari tanulóknál. Felismertem két Rehákot. Számolgattam, hányan is lehetnek testvérek: kettő itt, kettő kint bikázik, még kettőt ismerek, akik a Práterbe járnak… Aztán volt egy pattanásos, egy vágott arcú, meg egy hosszú hajú, kék trikóban. Az mindig azt szokta mesélni a Nagytemplom utcai italbolt előtt, hogy uszálykormányos.

A lányok az első sorban ültek, mellettük a Veronka. Mind a négy lány szétterpesztett lábbal ült, a kezükben kötés. Szórt volt a figyelmük, ezért állandóan kötniük kellett. Számtanórán is kötöttek.

Óvatosan a földre tettem a hegedűtokot. Szemben a szoknyák alatt nagy sötétség. A tanári asztalnál ült az igazgató, a hosszú meg a bajuszos.

– Ez jutalom! Együttműködés! Figyelmet a művészetnek! Nem szeretném az iskola jóhírét!

Az igazgató beszéde után a hosszú akkora pofonokat ígért, hogy aki megzavarja, átszáll a felekezetbe.

Hát én meg nem zavarom semmivel. Főleg nem hegedüléssel.

Kék köpenyes, nagybajuszú ember, a kapus nyitott be. Egyszer állítólag tíz nagyfröccsért felemelte a Nagytemplom utcai kocsma pénztárosnőjét, pénztárgéppel együtt. Azt a nagy nacionált! Előtte meg ápoló volt a nemzeti tébolydában.

– Azt mondják kint a csibészek, hogy kettő beszökött...

– Itt most előadás van – mondta az igazgató.

– De hát ezek… – indult felénk.

– Őket mi hívtuk, Mihály bácsi – mondta a hosszú. – Látja, itt vannak, rendben.

– Muzsikálnak nekünk – szólt a leánysor végén Veronka.

Más világ volna itt, ha Mihály bácsi igazgatna mindent. Nem menne fel a katonák ára egy hetvenről kettő negyvenre csak úgy. Bonifác kicsomagolta a harmonikát. Százhúsz basszus, lila gyöngyház. Fikus bácsi egy egész boltot tart így a nyakában a Rudas fürdő előtt, de hol jön az Bonifáchoz! Még meg is hajolt:

– Pilcsenko, Hajók a Volgán!

Veronka jelt adott, a lányok egyszerre kötni kezdtek. Bonifác nagy erővel rángatni kezdte a hatalmas hangszert, de egy sikolyben végződő futam után leállt.

– Nehéz darab – jelenetette ki, de újrakezdte. A lányok közül három nem nézett föl a kötésből, a legnagyobb azonban félrebillent fejjel, rajongva bámult. Leguggoltam megkötni a cipőmet. Sokáig tartott, mert előtte ki kellett bogoznom.

Bonifác ugyanott megakadt.

– Talán valami mást – javasolta halkan Veronika.

Bonifác arca piros volt, a homloka verítékes:

– Az úttörő nem hátrál!

Rámnézett:

– Gyere ide. Nem érem át a basszust. Ezt meg ezt nyomd, aztán ha dobbantok, válts át ide meg ide.

Egyfolytában dobbantott, és nagyon mérges volt rám. Hülye vagy, nincs ritmusérzéked, kiabálta. Hátul röhögtek. A hosszú félig fölemelkedett, és a szemöldökét rángatta.

– Folytatjuk a műsort! – Bonifác úri mozdulattal intett nekem, mint fodrász Zsiga bácsi a következő vendégnek.

Mindenesetre meghajoltam.

– A hegedűs – súgták az asztal felől.

– Hegedű – mondta a legnagyobb lány.

– Hegedű – bólintott Bonifác.

Letérdeltem. Előre nézve rengeteg széttaposott cipőt láttam. Piszkáltam egy kicsit a hegedűtok zárját, aztán felnéztem.

– Nem lehet kinyitni. Elvesztettem a kulcsot.

Bonifác elkezdett kivetkőzni a harmonikából. A hosszú bejelentette, hogy technikai szünet. A bajuszos intett, hogy vigyem oda. Az ajtóban meg ott állt kívülről Mihály bácsi.

A hegedűtok az elnökségi asztalon feküdt, középen. Nézték, aztán az igazgató maga elé húzta.

– Talán szólni kellene Mihály bácsinak – mondta a hosszú.

– Mi? – horkant fel az igazgató.

– Talán egy sperhakni…

– Áh! – és hajlítgatta az ujjait, mint a nagy zongoristák vizsga előtt. Aztán birizgálni kezdte a zárakat. Édes Jézuska, ha vagy, add, hogy ne nyíljon ki! A fedél kipattant, az igazgató belebámult a tokba, de hamar visszacsukta, és azt mondta:

– Nem nyílik ki.

– Pardon – a hosszú maga elé húzta a tokot, kinyitotta, eltátotta a száját. Az igazgató rácsapta a fedelet a kezére.

– Igenis – mondta erre –, nem nyílik ki. – Összedörzsölte a fájós kezeit, mint Zahumek bácsi, amikor snapszert csinál a kártyában.

A bajuszos már óvatosabb volt. Egyik kézzel kinyitotta a zárat, a másikkal lefogta a hegedűtok tetejét, lassan engedte föl, félig. Ugyanolyan óvatosan visszazárta.

Az igazgató félig fölemelkedett:

– Akkor most…

Bonifác érces hangja csak úgy zengett:

– Szavalat! – Villámló szemmel középre parancsolt.

Az igazgató visszahanyatlott.

– Ötöst kaptam!

– Tessék?

– Borisz Rajevszkij verse!

– Ja…

– Be gyönyörű ez a nap – szavaltam – ragyog az ég kékje!

Szárnyakat kaptam Bonifáctól, meg hogy mindenki csendben volt. Ha megakadtam, egy sort többször is elmondtam.

- Oh, be pompás, oh be pompás, oh be pompás!

Valahol a harmadik szakasz közepén fejeztem be. Nem akartam nagyon kifárasztani őket. Bonifác kibiztosította a harmonikát, és tüzesen belekezdett a tarantella táncfantáziába. Szintén nehéz darab volt, semmilyen kottába nem fért volna bele. A nagy, áhitatos lánynak, aki eddig

odaadó kuncsaftunk volt, valahogy elege lett a világból. Elbődült, és nagyot taszítva Veronkán, kirohant a teremből. Utána a hosszú meg az igazgató. Egyedül Mihály bácsi akart minket elcsípni. A harmonikát megmentettük, de a hegedűtok bent maradt az igazgatói asztalon.

Tudtam, Mihály bácsi egy életre megjegyzett magának. Talán ha háromszor megbuknék osztályismétlésre, lenne remény rá, hogy még egyszer bejussak az épületbe. De akkor még velünk járt a Mészáros, a riválisom, kitűnő tanulónak kellett lennem.

Mint néma, fekete madarak, gyülekeztek az őskeresztények.

– Na, zenéljünk nekik is? – kérdeztem Bonifácot.

